

2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (XIX):

“Ave Tisza, morituri te salutant” 1883

este o micime sufletească nedeamnă de un bărbat de stat și de un pretins guvernator al unui stat întemeiat ... pe basa mai multor naționalități.

... românii de câte ori interesele monarhiei au cerut, la 1866, la 1878, 1881/2, în Boemia și Italia, precum în Bosnia și Erțegovina, nici n’au părăsit cu lașitate linia de luptă, nici n’au trecut la inamic spre a se face trădători de patrie

Maghiarii își închipuiesc că sunt atlanti ... Vor trebui să învețe a-și mai modera pretensiunile și a căuta împregiurul lor după amici - căci vor avea lipsă de ei

Gazeta -nu e trambulină a exhibițiilor periferice!

Ioan Slavici

Nicolae Cristea

“Răsplată?” - în “Telegraful Român” - 1883

Gazeta-amvon al credinței

Telegraful Român

Noi nu iubim adevărat patria și nu avem respect de legi? –
„Sumeția se arată înainte de cădere”! – Răsplată?

Pentru a înțelege ce argumente l-au determinat pe mitropolitul Miron Romanul să se despartă de redactorul numit pe viață - Nicolae Cristea, am cercetat „Telegraful român” nr. 116, „Sibiu, joi 6/18 Octomvre 1883”, descoperind editorialul „Resplată?”, articol nereprodus în lucrările de cercetare a activității tribuniștilor. Din articolul nesemnat, atribuit lui Ioan Slavici, reproducem selectiv: «Resplată? Două acte de importanță am publicat (...). Adresa, cu care deputațiunea bisericeii gr.or.române din Transilvania și Ungaria s’a prezentat la Seghedin înaintea monarhului și răspunsul la adresă. În timpul constituționalismului actual suntem dedați a fi tratați ca fii vitregi. Ne-am cam deprins cu espicări false, aplicate din partea ungurească ori cărei mișcări legale și în cele din urmă în interesul binelui comun al patriei comune. Nu ne puteam însă aștepta la atâta îndrăsneală din partea unui ministru unguresc, ca să pună în rostul monarhului un răspuns, ca cel dat clerului român ortodocs și clerului român gr. catolic (...). Va să zică noi nu iubim adevărat patria și nu avem respect de legi. Și-a tras bine seama oare dl ministru, când ca consilier al tronului a consiliat cuvinte atât de grele față cu poporațiunea cea mai numeroasă după maghiari în tot cuprinsul Transilvaniei și Ungariei? Și-a tras bine seama, când a consiliat tronului cuvinte atât de grele față cu poporațiunea cea mai loială și mai credincioasă numai din gură și numai până când e încărcată de favoruri și bunătați și scutită de greutăți, ci în timpurile cele mai critice? Dl ministru, preocupat de șovinismul său maghiar, se vede, n’a reflectat la nimic decât la folosirea ocaziunii de

a-și resbuna asupra românilor, care nu’l salută cu: „Ave Tisza, morituri te salutant”, și nu se maghiarisează. (...)

Aceasta este o micime sufletească, nedeamnă de un bărbat de stat și de un pretins guvernator al unui stat, întemeiat de întemeietorii lui pe basa mai multor naționalități. Este o micime de suflet, pentru că numai aceasta este în stare să ignoreze faptele împlinite și să nutrească cu vorbe, pentru de a înfățișa o populațiune considerabilă, cum este cea română, în ochii patriei și în ochii lumii, ca una ce nu își iubesc patria și n’are respect de legi. Dacă dl ministru era numai ceva mai gânditor, el trebuia să’și aducă aminte de însăși fapta deputațiunilor din cestiune și să evite un „lapsus” atât de jignitor în simțămintele patriotice loiale ale unui popor ca al Românilor. (...) Domnii ministri unguresci, se vede, că domniți de șovinismul lor nu consideră nici cele mai importante antecedente, nu pentru altă, ci numai pentru a încungiura desvălirea sărăciei lor de spirit și abundența lor de prejudețe (n.r. prejudecăți), când e vorba de români. Ca să le venim noi într’ajutor, să le spunem că românii au mai fost înaintea tronului și a monarhului. Când, d.e. din congresul național dela 1863 s’a trimis o deputațiune cu adresă de mulțămire, aceea fu primită în 4 Mai și primi dela Majestatea Sa Împăratul, răspunsul următor: „Cu plăcere vă primesc ca pre reprezentanții bravilor români ai Marelui Meu principat Transilvania, cari de repețite ori Mi-au dat dovezi de neclătita lor credință și aderenă la Mine și la casa Mea. În adresa ce Mi s’a prezentat și în ponderoasa adresă a demnului lor president (Șaguna, Red.) românii au confirmat de nou aceste simțeminte și au recunoscut cu încredere sinceră firească și cu mulțămită (...).” De atunci în coace românii de câte ori interesele monarhiei au cerut, la 1866 și la 1878, 1881/2, în Boemia și Italia, precum în Bosnia și Erțegovina, nici n’au părăsit cu lașitate linia de luptă, nici n’a trecut la inimic spre a se face trădători de patrie, prin urmare dl ministru, adresând cătră români prelegerea cu „adevărata iubire de patrie și respect cu legile”, au greșit adresa. (...) Cari sunt legile acele, care românii le au călcat și nu le au respectat? La această întrebare dl ministru cu anevoie va pute răspunde. Sau că doară, dl ministru vrea să se mângâe pentru desastrul îndurat în Croația față cu croații rebeli, căutând motiv de ași vărsa focul asupra blânzilor și pacinicilor români?

Nu cumva se teme de vre-o manifestațiune și din partea românilor, care se înțelege ar fi foarte rău venită în împregiurările critice de astăzi și cugetă să’i terorizeze și intimideze „anticipando”, sau prevenind? Se poate, ba e foarte probabil, că aci este buba. Dar dl ministru și toți șoviniștii se înșeală, dacă cred că vor intimida pe români și’i vor terorisa, ca să se lepede de sinele, de credințele lor tradiționale. Numai unul Dzeu i ar pute împedeca a ține la naționalitatea lor și la credințele ereditate dela străbuni, împletite strâns în viața lor națională. Șoviniștii, fie ei ministri, fie ei ce vor fi, ar fi mult mai înțelepți, dacă n’ar fi atât de sumeți și ar judeca mai bine eventualitățile cele atât de schimbăcioase din viața politică. “...În momentul de față nu este vorba numai de o stare de necesitate maghiară, zice „National Ztg” (n.r. National Zeitung) din Berlin, aprețiând situațiunea croată, ci de prima încercare mai serioasă de a contrabanda cestiunea slavică din Cislaiania în Ungaria, așa dară de un raport durabil (...) În Pesta vor face bine oamenii, dacă nu vor uita, că aceea ce s’a întâmplat în Croația, nu este un eveniment singuratic, ci o simptomă a întregii situațiuni austriace. Maghiarii vor trebui să învețe a-și mai modera pretensiunile și a căuta împregiurul lor după amici – căci vor avè lipsă de ei”.

Așa este, colosul închipuit în fantasia unor capete îndesate cu șovinism, este slab și maghiarii au lipsă de amici. Însă ce să le faci, dacă ei nu știu să-i caute și să-i atragă la sine? Din contră ei se vede, că după ce pe unii dintre noi vor să-i târască prin temnițe, pentru că s’au exprimat în contra inichității (n.r. inechității) leului electoral, vor și pe amicii monarhiei din afară să i depărteze de monarhia noastră. Ei lovesc în românii din regatul vecin și să se înstrăineze de monarhia noastră și să se paralizeze alianța eventuală dintre regat (n.r. România) și imperiu. Aceasta va să zică patriotism adevărat? A’și da toată silința de a înstrăina inimile cetățenilor nemaghiari de către patrie și patria a o feri de amici? Aceasta este răsplata sumețului față cu cel modest, răsplată, care se va răsbuna ea însăși în favorul celui neîntreptățit. O, dar maghiarii își închipuiesc că sunt atlanți, cari sunt în stare a purta globul pământului în spatele lor. Să nu cumva să facă dl Tisza și ceilalți șoviniști experiența proverbiului german: “Sumeția se arată înainte de cădere”».

Semnificația articolului am înțeles-o, mai bine, studiind lucrarea pr.dr. Savu Popa – „Urmele lui Mihai Viteazul în sarea de la Ocna Sibiului – Cronică religioasă, etnografică și memorialistică” (2008): «La serbarea orașului Seghedin, refăcut după inundații, între delegațiile care l-au întâmpinat pe Împărat se aflau și cei 16 demnitari, reprezentând biserica ortodoxă. Mitropolitul Miron Romanul a ținut discursul în românește, iar Împăratul, la sugestia contelui Tisza, a răspuns în ungurește, cerând respectarea legilor în vigoare. Era o vădită jignire pentru români. În „Telegraful Român” a doua zi apare articolul „Răsplată?”, în care se atacă politica de maghiarizare din Transilvania. Devotamentul românilor, atât de mult laudat în epoca absolutismului, este ignorat acum (...) Protopopul Emilian Cioran, evocându-l (n.r. pe N. Cristea), scria: „De aceea proza lui sobră avea rezistență și rezonanță adâncă într-o societate deprinsă să vadă în gazetă un amvon al credinței mari iar nu o trambulină a exhibițiilor periferice”».

Astăzi, câți redactori sunt demisi pentru acest tip de „incidente”? Autorul, preotul dr. Savu Popa, susține că articolul „Răsplată?”, aparține redactorului Nicolae Cristea și nu scriitorului Ioan Slavici.

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-xix-125810.html>

